

JAMES GODBOLT

AUF og protesten mot Vietnamkrigen – opprør og kontinuitet

Lederen for Oslo distriktslag av AUF Bjørn Skogstad Aamo gikk på partikontoret i mars 1966 for å diskutere Vietnamkrigen med daværende partisekretær i Arbeiderpartiet, Haakon Lie. Det ble et møte som gjorde et uutslettelig inntrykk på den unge AUF-politikeren fra Sørlandet.¹ Før samtalen var kommet ordentlig i gang ble Skogstad Aamo, ifølge egne ord, lempet ut av kontoret av Haakon Lie. Sju år seinere i januar 1973 holdt LO-formannen Tor Aspengren hovedappellen foran ca. 7 500 personer som hadde møtt fram for å protestere mot USAs politikk i Indokina. Det var trolig den største demonstrasjonen mot Vietnamkrigen som noensinne ble holdt i Norge. Hva som hadde vært en avvikende holdning hos noen få ungdommer ytterst på venstrefløya i Ungdomsfylkingen, hadde, i de mellomliggende åra, blitt ideologisk felles gods for hele den norske arbeiderbevegelsen og var langt på veg blitt et standpunkt som hele det norske samfunnet sluttet opp om.²

AUF spilte en viktig rolle i denne holdningsendringen, noe som ikke alltid kommer like klart fram i det kollektive minnet hos 68-generasjonen.³ Her skygger den outrerte, politiske aksjo-

nismen stundom for annet politisk ungdomsarbeid som kan hende hadde en like stor og vedvarende virkning på norsk politikk. AUFs rolle i Vietnamprotesten bar preg av en dualisme hvor ungdomsfylkingen ble en arena for et generasjonsopprør samtidig som AUFs politiske identitet var sterkt preget av å være arvefølgen til det 'statsbærende partiet'. Mens AUF var bare en av mange grupper som spilte en rolle som katalysator i protesten, var den nesten alene blant aktivistgrupperingene om å være en brubygger mellom utpreget ungdommelig utenomparlamentarisk aktivisme og de tunge politiske organisasjonene og formelle politiske organene. AUF hadde en unik posisjon som gjorde den i stand til å spille en viktig rolle som formidler mellom bevegelsen og institusjonene, mellom protestaksjoner og politiske beslutninger. Mens AUFs rolle i Vietnamprotesten som en slags politisk portåpner for protestbevegelsen bidro positivt til å fremme protestens krav, vil jeg påstå at det er heller tvilsomt om AUF, i Vietnam-saka, var tjent med å ha så sterke forbindelser til maktens kilder i Norge.

De første protestene mot den amerikanske krigføringen

I februar 1965 satte USA i gang med et bombeangrep på Nord-Vietnam, Operation Rolling Thunder. Først da kom protesten mot Vietnamkrigen virkelig i gang i USA så vel som i utlandet, også i Norge.⁴ Protestene i de vestlige land hadde et felles innhold - kritikk av USAs krigføring og krav om forhandlinger. De var preget av pasifistiske og humanitære motiv og støttet ikke direkte motparten i konflikten. Årsmøtet i Oslo distriktslag av AUF (heretter Oslo d-lag) vedtok i begynnelsen av mars en resolusjon som karakteriserte den amerikanske politikken i Vietnam som «et brutalt maktmisbruk og en trussel mot verdensfreden».⁵ Det var en praktisk konsekvens av resolusjonen at AUF'ere i Oslo sluttet seg til den første, store norske Vietnam-demonstrasjonen 11. mars 1965. Demonstrasjonen fant sted utenfor den amerikanske ambassaden og samlet 500-800 deltakere.⁶ Offisielt stod Studentersamfundet ved Universitetet som arrangør, men noen av de politiske ungdomsorganisasjonene, bl.a. Oslo d-lag, var sterkt medvirkende.

Protesten utløste en livlig debatt i Arbeiderpartiet og i pressen. Både de borgerlige avisene og arbeiderpressen tok avstand fra demonstrasjonen.⁷ I Arbeiderbladet forsvarte Skogstad Aamo aksjonen, men uten at han tok avstand fra utenriksminister Halvard Langes utenrikspolitiske linje. Tvert imot viste han til sammenfallende synspunkt mellom protestaksjonen og Langes uttalelser om Vietnamkrigen. Skogstad Aamo brukte til og med norsk medlemskap i NATO som et argument for at nord-

menn burde si fra til USA. Som NATO-medlem burde Norge føle seg forpliktet til å signalisere til sin viktigste alliansepartner, USA, at landet var på feil kurs. Dessuten gav medlemskapet i NATO norske myndigheter en enestående mulighet for å formidle kritikken.

Dersom Skogstad Aamo hadde rett i at det ikke var stor avstand mellom standpunktet til regjeringa og Oslo d-lag, hvorfor reagerte da ledelsen i Arbeiderpartiet negativt på demonstrasjonen? Svaret ligger til dels i det at ungdommen valgte andre måter å gi uttrykk for sine meninger på enn dem regjeringa benyttet seg av. Skogstad Aamo tok opp dette i innlegget og poengterte at det måtte være lov for ungdommen å bruke andre politiske uttrykksmidler enn dem moderpartiet brukte. Men her tok lederen i Oslo d-lag feil. Moderpartiet var svært skeptisk til ungdommens valg av politiske metoder for å påvirke utviklinga i Indokina.

Skepsisen hos ledelsen i Arbeiderpartiet til demonstrasjonen bunnet i flere forhold.⁸ For det første var partiet mot å bruke offentlige demonstrasjoner for å fremme kritikk mot USAs politikk i Vietnam. I det hele tatt var den nye protestkulturen som var i ferd med å vokse fram i første delen av 60-tallet, noe som Arbeiderpartiet i sin funksjon som statsbærende parti ikke uten videre kunne identifisere seg med. Aksjonene rettet tross alt ofte kritikk mot myndighetenes politikk, dvs. mot arbeiderpartiregjeringa. For det andre oppfattet partiledelsen at deltakelsen i tverrpolitiske aksjoner à la demonstrasjonen 11. mars, ville være til skade for partiet. Arbeiderpartiet hadde lange tradisjoner med egen organisering, og det måtte

Representanter for den første store norske Vietnam-demonstrasjonen utenfor den amerikanske ambassade 11. mars 1965. Fra v.: Kjell Rosland, Folkereising mot krig, Freddy Reddy, Det Norske Studentersamfund, Bente Lund, Women International Strike for Peace, Bjørn Skogstad Aamo, Oslo d/lag av AUF og Jon Pelle Kjellstrøm, Norges Kommunistiske Ungdom.

sterke grunner til for å oppsøke samarbeid med borgerlige grupperinger så vel som med konkurrentene på venstresida. En tredje grunn til at partiet tok avstand fra protesten, henger sammen med partiets ideologiske profil. USA hadde en spesiell plass i hjertet til de norske sosialdemokratene. Til tross for et kritisk syn på klasse- og raseskillet i

USA og en uttrykt skepsis til amerikansk massekultur, fantes det hos sosialdemokratene en alt overveiende positiv holdning til USA.⁹ For høgrefløya i partiet måtte det ha vært følelsemessig tungt å bli konfrontert med den offentlige kritikken som USA ble utsatt for under gatedemonstrasjonene.¹⁰ Til slutt var det ikke så vanlig at utenrikspolitisk-

ke spørsmål i norsk politikk preget den offentlige debatten i noen særlig grad. Midt på 60-tallet kom det krav fra ungdommer, også i AUF, om at utenrikspolitiske spørsmål skulle komme sterkere inn i den offentlige samtalen og bli et tema i valgkampen.¹¹ Summa summarum var AUF, som meningsfellene i Unge Venstre, nødt til å føre en kamp for Vietnams sak både ute i gatene og innad i partiorganisasjonen.

Etter demonstrasjonen i mars 1965 ser det ut til at de radikale ungdommene i AUF overlot gatedemonstrasjonene til andre. Imens forsøkte de sammen med likesinnede i partiet og fagbevegelsen å overbevise sin egen partiorganisasjon i Vietnam-saka. Det viste seg at det fantes mange i partiet utenom AUF'erne i Oslo som allerede på et tidlig tidspunkt i Vietnam-konflikten var svært skeptiske til USAs krigføring og var villige til å synge ut om det. Det gjaldt Per Aasen, utenriksredaktør i Arbeideravisa i Trondheim og tidligere generalsekretær i Den sosialdemokratiske ungdomsinternasjonale, IUSY, Sverre Løberg på Stortinget, helsedirektør Karl Evang, ledelsen i Oslo Jern og Metall og AUF-kameratene i Sør-Trøndelag og Telemark distriktslag. Mindre uttalt, men viktig for det, var den sympatien som ungdommen hadde hos Einar Gerhardsen og Reiulf Steen i Arbeiderpartiets sentralstyre. Her ble Vietnam-saka, ifølge Steen, tatt opp «gang på gang» uten at en kom fram til et klart standpunkt.¹²

Et foreløpig høydepunkt i det interne partiarbeidet var en Vietnam-resolusjon som ble vedtatt på landsmøtet i Arbeiderpartiet i mai 1965. I ettertida virker ikke resolusjonen spesielt oppsiktsvekkende. USA og Kina/Nord-Vietnam ble

begge kritisert for å ha vært pådrivende i konflikten, men det faktum at Arbeiderpartiet offentlig gikk ut og kritiserte USA, bl.a. med å be om en bombestans, ble den gangen sett på som en vesentlig konsesjon til de venstreradikale i partiet.¹³ Resolusjonen viste at det nå var større aksept for en mer åpen meningsutveksling om utenrikspolitiske saker i partiet og at ledelsen måtte ta hensyn til venstrefløyen i utenrikspolitikken.

Sjøl om Vietnam-spørsmålet ikke ble en stor sak i valgkampen, var det noe som flere og flere nordmenn ble opptatt av, spesielt ungdommer. Om sommeren 1965 utløste Kjartan Slettemarks 'Vietnam-bilde' en heftig diskusjon om Vietnamkrigen og var den direkte anledning til at Folkereising mot krig (FMK) opprettet den første store innsamlingsaksjonen til Vietnam. Midlene skulle fordeles på Nord- og Sør-Vietnam og Den nasjonale frigjøringsfronten, FNL. I kontrollkomiteen satt bl.a. Reiulf Steen og Karl Evang. Omtrent på samme tid dannet Oslo Samorg sin egen innsamlingskomite som skulle ta seg av fagbevegelsens bidrag til aksjonen.

Arbeiderbevegelsens inntog i solidaritetsarbeidet for Vietnam eller vietnamarbeidet som det ble kalt for, kan en tolke på ulikt vis. På den ene sida var det uten tvil med på å styrke opinionen mot USAs krigføring. Saka ble mer synlig, og DNAs oppslutning demonstrerte og forsterket snøballeffekten i kritikken mot USA. Partiets markering bidro også til å gjøre den radikale ungdommens holdning politisk stuerein.¹⁴ Moderpartiets tiltakende interesse for Vietnam-saka måtte ha gjort inntrykk på Skogstad Aamo siden han i valgkampen brukte partiets standpunkt til krigen for

å lokke ungdommen til å stemme på DNA.¹⁵ På den andre sida kan en se partiets omfavning av Vietnam-saka som en del av et indre politisk maktspill. Ved å engasjere seg kunne Arbeiderpartiet få hindre en videre radikaliserings i saka. I de samtalene den amerikanske ambassaden hadde med representanter for Arbeiderpartiet og fagbevegelsen kommer det klart fram at partiledelsen fulgte godt med i protesten og ønsket å styre den i en retning som ikke ville undergrave tilliten til USA.¹⁶

Den norske solidaritetskomiteen for Vietnam - striden i partiet tilspisses

Krigen i Vietnam ble mer intens ut over sommeren 1965, og kritikken mot USAs politikk både vokste og tok en radikal vending. Det meldte seg nå et stort behov for informasjon om krigen og for koordinering av de aktivitetene som oppsto i forbindelse med opplysningsarbeid og protestytringer. Det kom til å få store konsekvenser for de organisatoriske rammene rundt vietnamarbeidet. Gjennom sitt initiativ i innsamlingsaksjonen hadde FMK fått en framtrekkende posisjon i protesten, og da de partipolitiske ungdomsorganisasjonene ble opptatt med å drive valgkamp, inntok pasifistene den ledende rolla i bevegelsen. Men FMK var en relativt liten organisasjon og kom etter hvert til å erfare at den ikke hadde kapasitet til å drive protestbevegelsen videre.¹⁷ Dessuten var det tegn til at FMK kanskje heller ikke politisk var i stand til å lede an i protesten mot krigen. FMK ville ikke ta stilling i konflikten, mens det var stadig flere som meinte at

En fornøyd Bjørn Skogstad Aamo på Arbeiderpartiets landsmøte i mai 1965 etter at en Vietnam-resolusjon ble vedtatt - et foreløpig gjennombrudd for venstresiden i partiet og for AUF. Skogstad Aamo ble valgt til formann i Oslo Distriktslag av AUF i 1965 der han ble en frontfigur og en pådriver i protestene mot USAs krigføring i Vietnam.

det var riktig å støtte FNL for å bringe konflikten til en slutt. Oslo d-lag vedtok for eksempel en uttalelse i august 1965 som krevde at USA stanset bombingene og anerkjente 'Viet Cong' som forhandlingspart.¹⁸ Etter innspurten i valgkam-

Kjartan Slettemarks bilde «Av en rapport fra Vietnam: Barn overskylls av brennende napalm, deres hud brennes til svarte sår og de dør», var utstilt som «Byens Bilde» sommeren 1965. Kunstverket utløste heftige debatter og stort engasjement og ble to ganger utsatt for hærværk. Etter at en mann hadde gått løs på bildet med øks, ble det fjernet av politiet.

pen kom de politiske ungdomsorganisasjonene (dvs. Unge Venstre, AUF, SUF og NKU) med full styrke inn igjen i vietnamarbeidet. Sammen med fredsorganisasjonene drøftet de opprettelsen av en opplysningsorganisasjon, men kom ikke videre med det. Det var FMK som gikk sterkt i mot å etablere en egen Vietnam-organisasjon. Kjell Rosland, generalsekretæren i FMK, fryktet at SF og kommunistene ville misbruke en slik organisasjon politisk for å støtte Viet Cong og drive med anti-amerikansk agitasjon.¹⁹

Sentralstyret i AUF under Ola Teigen ledelse delte fullt ut FMKs bekymringer om at en egen tverrpolitisk Vietnam-organisasjon kunne få en politisk

slagside. I begynnelsen holdt Teigen en lav profil i Vietnam-saka og stilte seg bak partiets nøytrale linje. Ifølge Jon Ivar Nålsund var sentralstyret i AUF den gangen splittet i tre fraksjoner, ei venstrefløy med Britt Hildeng i spissen, noen nøytrale medlemmer som Nålsund, og ei høyrefløy hvor Teigen ledet an.²⁰ Teigen var svært lojal overfor partiledelsen og motarbeidet tendenser til tverrpolitisk arbeid. I motsetning til de andre lederne i FMK og Unge Venstre, skrev han ikke en gang under på oppropet til den nye komiteen. I stedet kom sentralstyret i AUF med et mottrekk. Trolig etter at det var kjent at det skulle stiftes en solidaritetsorganisasjon, satte AUF ned en egen Vietnam-komite i

november 1965 hvor to av AUFs vietnamaktivister, lederparet fra Oslo d-lag, Skogstad Aamo og Per Eggesvik, ble med. Skogstad Aamo ble også med i en komite som skulle drøfte AUFs forhold til tverrpolitisk arbeid.²¹ Sentralstyrets motiv for å danne en egen Vietnam-komite hadde et klart maktpolitisk aspekt. Det var et utspill for å legge hindringer i veien for grupperinger til venstre for Arbeiderpartiet som var i ferd med å stifte en tverrpolitisk solidaritetskomite. Dersom det lyktes å lage en Vietnam-komite, ville partiledelsen lettere kunne holde oppsikt ved og påvirke protestbevegelsen. Sammen med Unge Venstre og FMK dannet AUF en motvekt i vietnamarbeidet til den nye solidaritetsorganisasjonen.

Skogstad Aamo sjøl toner ned det maktpolitiske ved vedtaket. Han oppfattet ikke AUFs Vietnam-komite først og fremst som en konkurrent til Solidaritetskomiteen men som et supplement.²² For ledelsen i Arbeiderpartiet og også i AUF, kunne nok AUFs komite fungere som en lynavleder for den radikale kritikken i AUFs egne rekker. Men samtidig skaffet ledelsen ungdommen en arena hvor det var legitimt å drive vietnamarbeid - og AUFere ble til og med oppfordret av sin egen ledelse til å gjøre det.

Oslo d-lag meinte at det likevel var riktig å lage en større tverrpolitisk solidaritetsorganisasjon. Sammen med Ivar Brendmoe fra NKP og Sigbjørn Hølmekbakk fra SF ble Skogstad Aamo med i ei gruppe som forberedte stiftelsen av en egen solidaritetsorganisasjon. Den norske solidaritetskomiteen for Vietnam (heretter Solidaritetskomiteen, komiteen eller Solkom) ble stiftet 9. desember

«Når amerikanerne kan ofre blod for krigens sak, kan vi gi blod for fredens og menneskehetens sak,» lød slagordet for blodgiveraksjonen i Oslo d/lag av AUF i oktober 1965. Hver av de fram møtte fylkingsmedlemmene ga en halv liter blod, og 35 kroner pr. person gikk til landsinnsamlingen for krigens ofre i Vietnam. Her gir d/lagets nesformann Per Th. Eggesvik sitt bidrag.

1965, og noen dager seinere offentliggjorde komiteen et opprop. Det var flere fra Arbeiderpartiet som skrev under på det, bl.a. tre stortingsrepresentanter: Gunnar Alf Larsen, leder for Oslo Samorg, Sverre Løberg og Aslak Versto. Under stiftelsesmøtet ble det valgt inn i komiteen to representanter fra fagbevegelsen som var medlemmer av DNA, formannen i Oslo Typografiske Forening, Harry Pedersen (tidligere kommunist), og klubbformannen ved Euraka, Finn Andersen. Skogstad Aamo var sjølskreven som medlem. Arbeiderpar-

Nærmere 1000 mennesker var møtt fram da stortingsrepresentant Sverre Løberg fra Arbeiderpartiet holdt tale under Vietnam-demonstrasjonen i desember 1965. Løberg var tidlig ute med å kritisere USAs krigføring. Til høyre: Bjørn Skogstad Aamo.

tiet fikk faktisk størst representasjon i styret av alle grupperingene. Ti dager seinere holdt Løberg en appell i den første av mange demonstrasjoner i Solidaritetskomiteens regi.

Men trass i at partiet fikk stor innflytelse i Solidaritetskomiteen, fikk den ingen god start.²³ Det skyldes først og fremst ledelsen i Arbeiderpartiet som med partisekretæren Haakon Lie i spissen stemplet Solidaritetskomiteen som

en kommunistisk dekkoperasjon og gav partimedlemmene klar beskjed om å holde seg langt unna. Sjølv Gunnar Alf Larsen gjorde retrett. På årsmøtet i Oslo Samorg i 1966 fikk komiteen nemlig ikke noe politisk støtte. Da Solidaritetskomiteen skulle opprette et solidaritetsfond vinteren 1967 skrev verken Sverre Løberg eller Aslak Versto under på støtteerklæringen. Skogstad Aamos medvirkning i komiteen skapte også strid

Sentralstyret i AUF under Ola Teigens ledelse var splittet i synet på Vietnam-spørsmålet. Teigen (t.v.) stilte seg bak partiets nøytrale linje mens Brit Hildeng (i midten) førte an på venstrefløyen. Sekretær Inge Stålesen (t.h.) var i 1967 AUFs representant i kontrollkomiteen til Solidaritetsfondet.

innad i Oslo d-lag, men representantskapet støttet styrets positive holdning til å delta. Sentralstyret i AUF fortsatte med å holde seg til partiledelsens linje, men gikk ikke like hardt ut mot dem som trosset partiets anmodning om å boikotte det tverrpolitiske solidaritetsarbeidet.

Fram til årsmøtet i 1967 befant AUF seg i en besynderlig situasjon når det gjaldt Vietnam-saka. AUFs egen komite hadde vedtatt en plattform som var nærmest identisk med den til Solidaritetskomiteen, og medlemmene ble oppfordret til å engasjere seg i saka. Komiteen i AUF hadde også uttalt at den

AUF-ere gjør klar transparent med Vietnam-parole til 1. mai-toget i 1966. Fra venstre: Wenche Marcussen, Jan Otto Hauge og Åge Jørgensen.

verdsatte Solidaritetskomiteens arbeid og ikke så noen prinsipiell motsetning mellom de to grupperingene. I realiteten var det ofte de samme AUferne som deltok i protestaksjoner enten de ble utført i regi av AUF eller Solidaritetskomiteen. Jan Otto Hauge som var et framtrædende medlem i Oslo d-lag ble for eksempel den første sekretæren i Solidaritetskomiteen. Rune Gerhardsen, også fra d-laget, var leder av komiteens ungdomsutvalg i hovedstaden. Samtidig som AUferne spilte en viktig rolle i Solidaritetskomiteen, boikottet ledelsen i AUF komiteen i det praktiske arbeidet. Sentrallledelsen i AUF gikk i bresjen for å holde komiteen utenfor når det gjaldt Vietnam-aksjonen 4. juli og den store demonstrasjonen på Menneskerettsdagen 10. desember 1966.

Denne schizofrene tilstanden i partiet hvor ungdommen fra AUF jobbet med Vietnam-saka uansett hvem sto bak mens partiledelsen la hindringer i veien for samarbeid med komiteen, var i lengden uutholdelig. Med Per Aasen i spissen tok venstrefløyen i DNA et drabelig oppgjør med partiledelsens tafathet i Vietnam-spørsmålet på DNAs landsmøte i mai 1967. Det ble til slutt enstemmig vedtatt et utenrikspolitisk manifest med en radikal uttalelse om Vietnamkrigen:

Den nasjonale Frigjøringsfront representerer en nasjonal og sosial reising med oppslutning fra de store folkemasser i Vietnam. Sosialt føres kampen mot feudale samfunnsforhold. Nasjonalt er det en kamp for selvstyre. Det er i pakt med arbeiderbevegelsens grunnleggende ideer å vise solidaritet med

dem som kjemper for sosial rettferdighet, uansett hvor i verden denne kamp finner sted. Arbeiderpartiet tar avstand fra den amerikanske regjeringens politikk i Vietnam. Vi gir vår støtte til de krefter i USA som er motstandere av krigføringen og talsmenn for nedtrapping....²⁴

Den umiddelbare bakgrunnen for resolusjonen var liknende resolusjoner tidligere vedtatt i AUF og Oslo Arbeidersamfunn. Den store oppslutningen, også fra fagbevegelsen, om Solidaritetskomiteens Vietnam-demonstrasjon på 1. mai - trass i at Oslo Samorg ikke sto bak - måtte ha gjort inntrykk på ledelsen i Arbeiderpartiet (ca. 5000 deltakere). Andre momenter på landsmøtet spilte også inn. Det ble vedtatt et utenrikspolitisk manifest hvor ledelsen var villig til å inngå i et kompromiss i Vietnam-saka for å kunne få sin vilje gjennom når det gjaldt uttalelser om NATO og EF. Oppgjøret med Haakon Lie virket dessuten inn på vedtaket siden det var en nær sammenheng mellom kritikken av partisekretærens autoritære lederstil og hans pro-amerikanske holdning i Vietnam-spørsmålet. Men det viktigste av alt var at det hadde foregått en bevegelse i opinionen hos Arbeiderpartiet hvor flere tok side med FNL mot USA.

AUF og Solidaritetskomiteen - på barrikadene for FNL

AUFs tilnærming til Solidaritetskomiteen kom ikke som noen overraskelse. Dynamikken i Vietnam-protesten kan langt på veg forklare hvorfor det var politisk umulig for AUF å stå utenfor Solidaritetskomiteen. Det må ha vært mange i AUF som trosset sin egen ledelse og partiet og støttet opp om Solidari-

tetskomiteen.²⁵ De praktiske erfaringene fra demonstrasjonen den 10. desember 1966 viste at det faktisk var de tverrpolitiske Vietnam-gruppene rundt omkring i landet og i hovedstaden, dvs. Solidaritetskomiteens grunnorganisasjoner, som hadde vært drivkreftene bak den vellykkete aksjonen. Demonstrasjonen hadde vært fødselshjelp til flere tverrpolitiske grupper, og det ville være urimelig og politisk uklokt dersom AUF nå ikke skulle støtte opp om gruppene. Ledelsen i Arbeiderpartiet var i ferd med å miste noe av sin legitimitet i utenrikspolitiske spørsmål på grunn av en profilløs holdning til Vietnam-spørsmålet. Det var en dyd av politisk nødvendighet at AUF knyttet seg opp mot Solidaritetskomiteen.

En annen grunn til at AUF var på glid i forhold til komiteen var at FMK holdt på å miste organisatorisk grep på protesten. Både innad og utad ble ledelsen i FMK utfordret når det gjaldt synet på Vietnamkrigen. Det kom krav om å ta side i konflikten, dvs. om å støtte FNL. Spørsmålet om hvor langt en pasifistorganisasjon kunne tillate seg å gå i å støtte en geriljakrig i Vietnam, førte til en opprivende strid i FMK.²⁶ Etter 10. desember-aksjonen forsvant FMK mer eller mindre ut av Vietnam-protesten, og dermed mistet AUF sin viktigste støttespiller i konkurransen med Solidaritetskomiteen. Den måten som det etablerte samfunnet hadde reagert på demonstrasjonen den 10. desember virket også med på å drive AUF inn i Solidaritetskomiteen. Arrangørene, som formelt hadde stengt ute 'rabulistene' i Solidaritetskomiteen (og også NKP/NKU), ble likevel offentlig uthengt som kommunistiske medløpere. Det hadde

Ungdommens engasjement i Vietnam-spørsmålet kom klart til syne i 1. mai-demonstrasjoner. Glimt fra togene i 1965, 1966 og 1967.

vist seg i praksis umulig å kritisere USA uten å bli slått i hartkorn med de såkalte anti-amerikanske agitatorene ytterst på venstresida.

Etter at AUF besluttet å støtte opp om Solidaritetskomiteen, kom fylkingen til å få en merkbar innflytelse på utformingen av komiteens politikk. Det viste seg vinteren 1967 da Landsinnsamlinga til Vietnam ble avvirket og erstattet med en ny innsamling, Solidaritetsfondet. Ledelsen i AUF gikk inn i forhandlinger med komiteen, dvs. i praksis et samarbeid mellom Teigen og Hauge, hvor de trakk opp retningslinjer for fondet. I takt med radikaliseringsen i Vietnam-protesten fikk Solidaritetsfondet en klarere politisk profil - midlene skulle gå til FNL alene, men takket være Teigen ble det også slått fast at midlene skulle gå til humanitære formål.²⁷ AUF-ledelsens modererende virkning under utformingen av Solidaritetsfondet gjorde det mer spiselig overfor potensielle viktige støttespillere som fagbevegelsen og moderpartiet. I kontrollkomiteen til Solidaritetsfondet satt Inge Stålesen for AUF, og Arne Kokkvoll fra DNA var leder. Som i tilfellet med Solidaritetskomiteen var det igjen sosialdemokratene som fikk den tyngste representasjonen i fondets styre. Etter splittelsen i Solidaritetskomiteen seinere ble fondets humanitære forankring utsatt for sterk kritikk fra en mer radikal fraksjon blant aktivistene. De kom til å bryte fullstendig med den humanitære tradisjonen og opprette et fond hvor midlene *betingelsesløst* skulle gå til FNL.²⁸

Ellers ser det ikke ut til at AUFs tilslutning til Solidaritetskomiteen svekket komiteens radikale profil. Ved en tilfældighet kulminerte Vietnam-protes-

ten som et genuint, tverrpolitisk uttrykk for et generasjonsopprør idet sentralstyret i AUF gikk inn for å oppsøke samarbeid med komiteen. De to store protestaksjonene i april og mai 1967 viser hvor langt generasjonene sto fra hverandre, ikke nødvendigvis i synet på krigen, men når det gjaldt bruk av politiske metoder for å påvirke opinionen. Den ene aksjonen ble den mest omdiskuterte av de norske protestaksjonene mot Vietnamkrigen, nemlig demonstrasjonstoget på 9. april. Demonstrasjonen avsluttet den første av mange Vietnam- eller Indokina-uker hvor Solidaritetskomiteen lagde ulike arrangement som markerte solidaritet med FNL. I Studentersamfundet var det Arne Treholt fra Arbeiderpartiets studentlag som begrunnet resolusjonen som støttet opp om demonstrasjonen. De fire politiske ungdomsorganisasjonene som hadde vært mest aktive i protesten mot Vietnamkrigen, AUF, Unge Venstre, NKU og SUF samlet seg bak Solidaritetskomiteen under denne demonstrasjonen. Den ble høydepunktet for Vietnam-protesten som del av ungdomsopprøret. AUF og UV sto sammen med sin mer radikale motpart i SUF og NKU, mot det voksne establishment. Hovedtaleren Karl Trasti, tidligere industriminister under Gerhardsen, var en av de få voksne politikerne utenom SF og NKP som åpent støttet opp om aksjonen.

Aksjonen 9. april ble fordømt med harde ord av en samlet norsk presse. Arbeiderbladet, sjøl under Reidar Hirstis relativt frisinna redaksjon, kalte demonstrantenes bruk av 9. april «naiv, meningsløs og farlig».²⁹ Men det viste seg at trass i de negative reaksjonene var AUFs standpunkt mer i tråd med

folkeopinionen blant partiets velgere enn det som var tilfellet for de voksne arbeiderpartipolitikerne. En meningsmåling som Aftenposten tok i etterkant av protesten 9. april viste at det var et knapt flertall (46% mot 43%) av de spurte som var mot protesten.³⁰ Men blant Arbeiderpartiets velgere var 52% for og 37% mot, blant ungdommen (mellom 15 og 29 år) var det 47% for og 42% mot. Arbeidere var den yrkesgruppa som stilte seg mest positiv til demonstrasjonen, med 48% for og 38% mot.

Den andre aksjonen gjaldt 1. mai-feiringa bare noen uker etterpå. Da lyktes de tre ungdomsorganisasjonene på venstresida å gå sammen om et stort Vietnam-arrangement kvelden før 1. mai. Først ble det holdt et møte, og etterpå gikk ungdommene i et fakkeltog. På sjølve dagen ble det arrangert et eget demonstrasjonstog mot krigen. Noen av de samme generasjonsmotsetningene som dukket opp i forbindelse med demonstrasjonen 9. april, kom til syne igjen under denne aksjonen. Solidaritetskomiteen hadde nemlig prøvd forgeses å få Oslo Samorg til å bruke 1. mai-dagen til å markere støtte til FNL. Men da Samorg avslo, bestemte Solidaritetskomiteen seg, med sterk oppslutning og praktisk assistanse fra lokallag fra AUF, SF/SUF og NKP/NKU, for å danne sitt eget demonstrasjonstog etter Samorgs arrangement. Det var faktisk flere som gikk i Solkoms Vietnam-tog enn i det tradisjonelle 1. mai-toget til Samorg.

Likevel var det tegn ved denne 1. mai-markeringen som viste at ungdommen og de voksne i Arbeiderpartiet var i ferd med å legge bru over generasjonskløfta i Vietnam-saka. Rune og Einar

Gerhardsen talte riktignok til hvert sitt 1.mai-møte. Rune talte på Vietnam-markeringen, faren sto på talerstolen foran forsamlinga på Youngstorget. Men både far og sønn snakket om Vietnamkrigen. Den eldre Gerhardsen snakket sjølsagt også om andre ting enn Vietnamkrigen, men mange la merke til hans klare budskap: «Jeg føler ingen trang til å bruke sterke ord, men jeg gjentar at dette er fullstendig meningsløst og lite verdig en nasjon som USA.»³¹ Det faktum at flere fagforeninger gikk i begge tog og at flere av parolene var felles, var også et tegn på at AUF var i ferd med å lykkes i å bygge bruer til resten av arbeiderbevegelsen. Oslo Samorg, som ikke ville samarbeide med Solidaritetskomiteen om 1.mai, hadde faktisk Vietnamkrigen som hovedsaka i sitt 1.mai-tog.³² Med den radikale Vietnam-resolusjonen landsmøtet i Arbeiderpartiet vedtok bare noen få dager seinere, fikk den radikale fløya i partiet med AUF i spissen ryddet av vegen all tvil når det gjaldt DNAs holdning til Vietnamkrigen.

Splittelsen i solidaritetsarbeidet

Harmonien i solidaritetsarbeidet skulle vise seg å være kortlivet. Solidaritetskomiteen hadde i løpet av 1967 fått en hegemonisk posisjon i protestbevegelsen mot USAs krigføring i Vietnam. Den var blitt en relativt stor bevegelse med mer enn 30 lokale komiteer spredt over det ganske land og titalls FNL-grupper i Oslo som var knyttet opp til komiteen under et paraplyorgan, Oslo-utvalget for Vietnam.³³ Komiteen hadde en redaksjonskomite som tok seg av informasjonsbladet, *For Vietnam*, og hadde

Etter splittelsen i solidaritetsbevegelsen endret aksjonene form. Mens AUFs protester ble anklaget for å være «tannløse», gikk engasjerte aktivister til mer dramatiske virkemidler - som her i en ulovlig demonstrasjon utenfor den amerikanske ambassaden i desember 1967. Ungdommene har lenket seg sammen med kjettinger.

på beddingen egne komiteer for kunstnere, ungdommer og fagbevegelsen.³⁴ Solidaritetskomiteen var en tverrpolitisk organisasjon, men var sterkt preget av arbeiderpartiene og fagbevegelsen. Et annet kjennetegn ved komiteen som bevegelse var at den organiserte motstanden mot USAs krigføring på tvers av generasjonene. Partipolitisk var styrkeforholdet i styret nokså balansert mellom de tre arbeiderpartiene.

På aktivistnivået var det derimot en ubalanse når det gjaldt både politisk sammensetning og alder, spesielt i hovedstaden. I Oslo var det et relativt stort

antall aktivister som enten var partipolitisk uavhengige eller var organiserte i SUF. De var også ofte svært unge, mange bare skoleelever.³⁵ Vietnam-protesten ble for mange ungdommer utgangspunktet for politisk bevisstgjøring. FNL-gruppene kom til å fungere som et politisk tilholdssted for engasjerte ungdommer og som en arena hvor aktivistene fikk utfolde seg relativt fritt fra innblanding fra de voksne. Splittelsen i solidaritetsbevegelsen må ses på bakgrunnen av at FNL-gruppene som var løselig tilknyttet Solidaritetskomiteen hadde et stort tilsig av politisk

bewisste ungdommer som utgjorde en viktig politisk ressurs. Vietnam-protesten hadde utviklet seg fra å være en idealistisk bevegelse mot USAs krigføring til å bli en organisasjon med ikke ubetydelig politisk kapital som kunne gi avkastning i den indre politiske maktkampen i Norge.

Det hersker stort sett enighet om at det som foregikk på Solidaritetskomiteens første landsmøte i november 1967 var et kupp som ble ledet an av maoistene i SUF.³⁶ Men i motsetning til andre maoistisk-inspirerte manøvrer seinere på 60- og 70-tallet ble kuppet faktisk møtt med forståelse fra kretser utenom den harde kjernen av maoister. Dette gjaldt også for noen av aktivistene i AUF, som for eksempel Per Olav Marcussen og Kjell Moe, som brøt med Fylkingen. Men de fleste i AUF så med forferdelse på det som foregikk på landsmøtet. «SUF-kupp i Solidaritetskomiteen for Vietnam: Landsmøtet en skandale - komiteén står splittet» var overskriften til Einar Førdes reportasje på første side i Arbeiderbladet.³⁷ Resultatet ble at de fleste aktivistene - i alle fall de fra Oslo - samlet seg i Solkom, mens de fleste organisasjonene trakk seg ut av komiteen. Etter hvert forsvant alle voksne ut av Solkom, og den ble i praksis en reinspikka anti-imperialistisk, revolusjonær ungdomsbevegelse i et par år før ledelsen i 1971 vendte all oppmerksomhet tilbake til Vietnamkrigen og Indokina.

Fram til splittelsen hadde AUF klart å balansere mellom aktivisme og det tradisjonelle politiske arbeidet drevet av arbeiderbevegelsens organisasjoner. Etter splittelsen falt AUF langt på veg ut av det aktivistiske vietnamarbeidet og

havnet i kjent selskap med de andre voksne organisasjonene i arbeiderbevegelsen. Det burde ikke forbause at det nettopp var AUF som ble hardest rammet av splittelsen. Det som skilte AUF fra de andre ungdommene i Solidaritetskomiteen var nemlig de nære båndene til arbeiderbevegelsens mektige organisasjoner, Arbeiderpartiet og fagbevegelsen. Denne tilknytningen til den sosialdemokratiske maktbastionen gav AUFerne en unik mulighet til å utøve relativt stor innflytelse i norsk politikk, noe som var utenfor rekkevidda for de andre ungdomsorganisasjonene som deltok i protesten. AUFs strategi i Vietnam-protesten ble naturligvis påvirket av Fylkingens relative nærhet til makt-haverne. Som Ola Teigen sa det i et intervju i forbindelse med AUFs deltaking i den store Vietnam-aksjonen 10. desember 1966, "Vi må legge stor vekt på å drive fram våre standpunkter gjennom de kanaler som fører til sentrum i den politiske avgjørelsesprosess."³⁸

Hvilke følger hadde så splittelsen i Solidaritetskomiteen for AUF og for vietnamarbeidet? For det første satte den en midlertidig stopper for AUFs innsats i solidaritetsarbeidet. Det skyldes ikke bare det faktum at voksne representanter for LO og DNA i starten dominerte oppbygningen av en ny solidaritetsorganisasjon, Vietnambevegelsen, som så dagens lys i januar 1968. I like stor grad hang det sammen med utviklinga innad i Fylkingen. Sentralledelsen i AUF ble svekket i 1968 av en skandale som handlet om pengeoverføringer fra CIA via IUSY hvor AUF hadde vært svært aktiv. Omtrent samtidig var NATO-motstanderne på frammarsj i AUF, noe som først førte til intern strid i

AUF, for så seinere å bringe Fylkingen på kollisjonskurs med moderpartiet. I motsetning til Vietnam-spørsmålet hvor AUF trass alt hadde oppnådd å snu DNAs holdning, var kampanjen mot NATO i sin spede begynnelse. Det var her opposisjonen nå måtte sette inn alle kreftene. Traktatens avtaleperiode var på tjue år, og medlemskapet i NATO skulle enten forlenges eller sies opp i 1969. Vietnam-protesten gikk i dvale også på grunn av utviklinga i sjølve krigen. Ut på våren 1968 erklærte nemlig president Johnson bombepause og gikk inn for forhandlinger.

For AUF som politisk ungdomsorganisasjon var følgene av splittelsen i solidaritetsarbeidet alvorlige. AUF var allerede inn i en periode med dårlig rekruttering, og situasjonen ble ikke bedre etter splittelsen.³⁹ Med Jan Otto Hauge som sekretær i Solidaritetskomiteen og flere AUF'ere blant vietnamaktivistene hadde Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjon under den første fasen i Vietnam-protesten fra 1965-67, vært svært synlig tilstede. Dermed demonstrerte AUF i praksis at organisasjonen gikk i mot USAs politikk i Vietnam og sto på rett side i en konflikt som fungerte som et barometer på internasjonal solidaritet og moralsk engasjement. Det viste også at den allmenne radikaliseringsprosessen blant ungdommen der kampen mot 'USA-imperialismen' kom i fokus, foregikk også i AUF. Fylkingen var altså på parti med politisk engasjerte ungdommer i samtida. Da vietnamarbeidet i AUF ble en del av et solidarisk tiltak i regi av de voksne sosialdemokratene, mistet fylkingen rimeligvis noe av sin appell til opprørske ungdommer. AUF ble etter landsmøtet i Solidaritetskomiteen

i 1967 stengt ute fra en av de aller viktigste aksjons- og rekrutteringsarenaene i det politiske ungdomsarbeidet fra 1965 til 1975. Det er karakteristisk for den sosialdemokratiske Vietnambevegelsens første aksjons-uke høsten 1969 at det var Berit Ås fra Kvinnenes internasjonale fredsaksjon (WISP) og medlem av DNA, som ledet aksjonskomiteen i Oslo, mens AUF, som var representert i komiteen, utførte mye av det praktiske arbeidet.⁴⁰ I en parallell Vietnam-uke i regi av Solkom var det aktivistene, dvs. studenter og skoleelever, som både ledet og drev aksjonen. Noe annet var utenkelig i en aktivistorganisasjon.

AUF sluttet aldri helt med å aksjonere mot USAs krigføring i Vietnam, men etter splittelsen kom protesthandlingene i en litt annen politisk kontekst. Protesten til sosialdemokratene ble ikke helt uten grunn sjikanert som 'tannløs' hos Solkom-aktivistene.⁴¹ Vietnambevegelsen var riktignok samfunnskritisk og politisk radikal, men den hadde ikke opphavet først i fremst i ungdomsopprøret. Vietnambevegelsen liknet i form og innhold mer på en variant av arbeiderbevegelsens tradisjonelle internasjonale solidaritetsorganisasjoner à la Spania-aksjonen (støtteaksjon til Francos motstandere i Spania) enn på en av de nye, identitetskapende sosiale bevegelsene som vokste fram på 60- og 70-tallet.

Splittelsen i vietnamarbeidet hadde ikke nødvendigvis like negative konsekvenser for Vietnam-protesten som den hadde for AUF. Med så mye turbulens innad i de venstrepolitiske ungdomsorganisasjonene i annen del av 60-tallet, hadde det visst vært en enorm fordel for

Vietnambevegelsen ble stiftet i januar 1968. Fire av arbeidsutvalgets sju medlemmer fra v.: Ivar Brennmø, Malersvennenes forening, Ola Metliås, Unge Venstre, formannen Finn Lund, Steinjord og sementarbeidernes forening og Idar P. Eliassen, Murarbeidernes forening.

solidaritetsarbeidet dersom en hadde klart å holde bevegelsen samlet. En god del krefter ble sløst bort i det som i ettertida framstår som meningsløs rivalisering sett i forhold til sakens kjerne – solidaritet med Vietnam. Men i og med at Johnsons fredsføler i 1968 bare ble et blaff i en krig som for USA varte i fem år til, hadde den nye Vietnam-organisasjonen tid til å utvikle seg til å bli en viktig faktor i solidaritetsarbeidet for Vietnam. Den viste seg å fylle en nyttig funksjon som nettverksbygger som Solkom, på grunn av sin frykt og forakt for de etablerte organisasjonene, ikke var i stand til å utføre.

Vietnambevegelsen i Norge – et sosialdemokratisk løft for Vietnam

Umiddelbart etter splittelsen gikk AUFs leder Ola Teigen i gang med forberedelser til en ny tverrpolitisk solidaritetsorganisasjon. AUF og de fleste andre organisasjonene som hadde vært tilsluttet Solidaritetskomiteen måtte bygge opp fra bunnen av en helt ny organisasjon. I januar 1968 ble Vietnambevegelsen i Norge stiftet. AUF/Fritt Forum, Unge Venstre/Norges liberale studentforening og NKU representerte ungdommen, mens tyngden i organisasjonen kom fra voksne organisasjoner, først og

fremst fra arbeiderbevegelsen. Vietnambevegelsen fikk en relativt moderat politisk profil, noe som gjenspeiles i valget til arbeidsutvalget. I en kampvotering om AUFs plass i arbeidsutvalget tapte den radikale aktivisten Jan Otto Hauge for den mer moderate Jon Ivar Nålsund.

Vietnambevegelsen hadde som formål:

... å samordne norske organisasjoners virksomhet for å

- a. spre saklig og objektiv informasjon om konflikten i Vietnam
- b. arbeide for at norske myndigheter legger til grunn følgende prinsipper [fra DNAs landsmøtevedtak fra 1967] i sitt engasjement for å bidra til løsning av Vietnamkonflikten og
- c. samle inn penger til Solidaritetsfondet for Vietnam.⁴² [min utheving]

Sjøl om målene til de to solidaritetsorganisasjonene på dette tidspunktet nærmest var identiske, slår formålsparagrafen fast at solidaritetsarbeidet i Vietnambevegelsen skulle forankres i en helt annen strategi enn hos Solkom. Vietnambevegelsen satset nesten utelukkende på å bruke organisasjonene i vietnamarbeidet. Individuelt medlemskap var ikke aktuelt, og det ble ikke spesielt satset på å bygge opp lokale aksjonsgrupper. Vietnambevegelsen kom aldri til å bli noen utpreget aktivist-organisasjon, og ungdommen satte ikke sitt preg på organisasjonen på samme måte som hos Solkom eller Solidaritetskomiteen for splittelsen.

Det Vietnambevegelsen manglet i 'aktivist-ressurser', ble mer enn nok kompensert med et reservoar av organisatorisk styrke som skrev seg fra arbeiderbevegelsens nettverk og materielle ressurser. Vi har alt pekt på AUFs sær-

egne stilling blant ungdomsorganisasjonene med sitt breie nettverk av kontakter til mektige etablerte samfunnsinstitusjoner. Problemet for AUF som en organisasjon for ungdommer var at den tette kontakten mellom AUF og organisasjonene i arbeiderbevegelsen også kunne være negativ. Det vil si at forholdet kunne virke bindende på ungdommens politiske aktivitet og ha som en utilsiktet følge at AUF kom i skyggen av de andre aktørene i arbeiderbevegelsen. Det ser ut som om det nettopp var det som skjedde i den første tida etter splittelsen. Det er ikke usannsynlig at de problematiske sidene ved forholdet mellom AUF og den voksne arbeiderbevegelsen utgjorde noe av bakgrunnen for at medlemskapet i Vietnambevegelsen kom opp som sak i sentralstyret i AUF i januar 1969. En ad hoc Vietnamkomite hadde nemlig sendt inn et forslag til sentralstyret om å melde AUF ut av Vietnambevegelsen. Komiteen mente at det var den enkelte organisasjon sjøl som burde drive med vietnamarbeid. Styret vedtok å bli i Vietnambevegelsen inntil videre.⁴³ Etter at Arne Kokkvoll, leder for Arbeiderbevegelsens Arkiv og en frontfigur på DNAs venstrefløy, ble leder i Vietnambevegelsen, kom AUF sterkere tilbake. Det faktum at Hans Raastad, leder i den nye, radikaliserede AUF i 1969-70, tok over som leder for Vietnambevegelsen i 1971, viser at Fylkingen igjen ble synlig i solidaritetsbevegelsen. I mellomtida gjorde også Jan Otto Hauge comeback i vietnamarbeidet og fungerte periodevis som betalt sekretær for Vietnambevegelsen.

Det som imidlertid preget AUFs solidaritetsarbeid var at det gikk inn som en integrert del av et mer omfattende,

felles sosialdemokratisk løft for Vietnam. I motsetning til de unge, revolusjonære marxist-leninistene i Solkom hvor 'fronten' etter hvert levde sitt eget liv, ble AUFernes politiske identitet aldri så nært knyttet opp til Vietnam-saka og Vietnambevegelsen. Det ville vært naturstridig for AUF å grave seg ned i en egen solidaritetsbevegelse uten at en hadde med seg resten, eller i alle fall deler, av den norske arbeiderbevegelsen. Etter Vietnam-resolusjonen på Arbeiderpartiets landsmøte i 1967 opptrådte AUF mer som vaktbikkje enn provokatør. Fylkingen brukte sin innflytelse i arbeiderbevegelsen til å få politikerne og organisasjonene til å følge opp i praktisk politikk lovnaden om solidaritet med Vietnam som landsmøteresolusjonen gav uttrykk for.

AUFs rolle som bindeledd mellom Vietnam-protesten og makthaverne i Norge - og de spenningene den førte med seg - kommer klart fram i de aktivitetene som Vietnambevegelsen drev med. Det gjelder spesielt tre områder: Informasjonsvirksomhet, det økonomiske støttearbeidet og forholdet mellom vietnameserne og nordmenn som etter hvert utviklet seg til diplomatiske forbindelser.

I 1969 startet Vietnambevegelsen opp sitt eget informasjonsblad *Vietnam-Info* som ungdommen, det vil si for det meste AUFere, tok seg av. Det liknet svært på Solkoms blad *For Vietnam* med en propagandistisk profil, men *Vietnam-Info* klarte aldri å bli så stort, innholdsrikt eller komme ut så ofte som *For Vietnam*. Den fremste grunnen til det er antakeligvis at Vietnambevegelsen hadde adgang til andre, langt mer effektive informasjonskanaler for å spre

budskapet enn organisasjonsbladet. Gjennom sine forbindelser til arbeiderbevegelsens pressetjeneste hadde Vietnambevegelsen et gunstig utgangspunkt for å påvirke hvordan arbeidervisene skildret krigen i Indokina, og organisasjonen var dessuten nesten alltid garantert brei og positiv medieomtale av arrangementene sine. Den tette koplinga mellom bevegelsen og pressen ble personifisert i Jostein Nyhamar. Han var redaktør for *Aktuell*, arbeiderbevegelsens populære ukentlige billedblad, og ble leder av Vietnambevegelsen fra 1972-1973. Profesjonaliseringen av informasjonsarbeidet som foregikk i Vietnambevegelsen innebar uten tvil et stort framskritt for solidaritetsarbeidet. For AUF'ere som John Sjursjø og Terje Ingeberg-Olsson (tidligere NKU'er) som hadde redaktøransvaret for *Vietnam-Info*, betydde det imidlertid at informasjonsarbeidet til ungdommen ikke fikk en så framtredd plass i bevegelsen. Følgelig er det sannsynlig at heller ikke innsatsen til ungdommen i *Vietnam-Info* ble verdsatt like høgt som tilsvarende arbeid hos Solkom.

Vietnambevegelsen avviklet Solidaritetsfondet, som ikke hadde vært noen stor suksess, og lanserte i slutten av 1969 en ny innsamling, «Vietnam '70». Fagbevegelsen ble sterkt representert, men arbeiderungdommen preget aksjonen. Thorbjørn Berntsen, opplysningssekretær i Jern og Metall var leder, og Jon Pelle Kjellstrøm (AUF, også tidligere medlem i NKU), sekretæren i Vietnambevegelsen på dette tidspunktet, spilte en sentral rolle i oppstartsfasen. Seinere fikk AUF en fast representant i arbeidsutvalget til Vietnam '70.⁴⁴ Aksjonen fikk bevilgninger fra fagbevegelsen

AUF-ungdom ute i gatene med bøsser under innsamlingsaksjonen «Vietnam '70».

og også fra kommunestyrene rundt omkring i landet. Representanter for DNA, SF og NKP som satt i kommunestyrene ble kontaktet – også via lokale AUF lag - for å få bevilgning til fondet. Parallelt med aksjonen i kommunestyrene og fagforeningene pågikk det innsamling på gatehjørnene hvor AUferne sto med bøssene sine. Igjen kunne resultatene av AUfernes innsats lett drukne sammenliknet med de kollektive bidragene som kom inn fra organisasjonene. Ungdommen kom imidlertid til å prege innsamlingsarbeidet sterkere i 1974 da innsamlinga gikk inn som en del av en større tverrpolitisk ungdomsaksjon, «En skole for Vietnam» eller Van-Troiaksjonen.⁴⁵ Den totale summen for Vietnam '70 har en ikke, men grovt estimert

kom den opp i rundt en million norske kroner fra 1970-75. Det ble den største innsamlingsaksjonen til FNL/Nord-Vietnam i Norge.⁴⁶

Fra 1966 til 1975 tok solidaritetsorganisasjonene og fagbevegelsen imot over 25 uoffisielle delegasjoner fra Vietnam⁴⁷ Spirene til det diplomatiske forholdet mellom Norge og Nord-Vietnam og Den revolusjonære provisoriske regjeringa i Sør-Vietnam (PRR) ble sådd i forbindelse med besøkene fra Vietnam. AUF kom oftest i kontakt med vietnameserne i forbindelse med Vietnambevegelsens arrangement, men var også vertskap for egne delegasjoner.⁴⁸

Det ble ikke like mange reiser den andre vegen, fra Norge til Vietnam. Likevel spilte de få reisene til Vietnam

Medisinsk utstyr til en verdi av 85.000 kroner ble innkjøpt for midler fra den humanitære aksjonen «Vietnam '70». Medicinene skulle sendes til FNL i Sør-Vietnam og anvendes i de områder av landet FNL hadde kontroll over. Gaven ble overrakt Phan Hoi ved PRRs informasjonkontor i Oslo av Vietnambevegelsens representant Jostein Nyhamar. I bakgrunnen Arne Kokkvoll (t.v.) og Kai Ekanger.

som representanter fra Solidaritetskomiteen og Vietnambevegelsen foretok (sommeren 1966 og våren 1971) en rolle i å bygge ut kontakten mellom nordmenn og vietnameserne. Jan Otto Hauge dro sammen med Ivar Brendmoe til Nord-Vietnam alt i juli 1966. AUF var da, sammen med NKP, den første norske – og i følge Hauge den første nordiske - politiske organisasjonen til å be-

søke Nord-Vietnam.⁴⁹ Først sommeren 1970 dro Thorvald Stoltenberg og Reulf Steen med en nordisk delegasjon sosialdemokrater til Nord-Vietnam, og Jostein Nyhamar reiste dit for Vietnambevegelsen 1971.⁵⁰ I 1973 sendte LO sin første delegasjon. På dette feltet gjaldt det samme mønstret som ellers i arbeiderbevegelsens vietnamarbeid - de voksne kom etter ungdommen.

I 1971 var AUF involvert i arbeidet bak den andre seksjon av Den internasjonale granskingskommisjon om krigsforbrytelser, det såkalte Vietnam-tribunalet, som ble arrangert i Oslo. På bildet vitner den 13 år gamle nord-vietnamesiske gutten Ngu-yen Van Vihn. En splinterbombe han hadde funnet i veikanten, eksploderte og såret ham alvorlig.

Et annet viktig forum hvor det foregikk kontakt mellom nordmenn og vietnamesere var på de internasjonale konferansene om Vietnamkrigen. AUFs Internasjonale utvalg hvor fylkingens representant i Vietnambevegelsen hadde fast plass, var med på mange av konferansene holdt rundt omkring i Europa og deltok sjøl i å arrangere noen slike internasjonale arrangement i Norge. Det var nettopp i en slik sammenheng at ideen om å etablere et informasjonsbyrå for FNL/PRR i Oslo ble klekket ut.⁵¹ Det kom en henvendelse til Vietnambevegelsen fra en representant fra FNLs informasjonskontor i Stockholm om å få nærmere kontakt med Norge. I samarbeid med Vietnambevegelsen fant

AUF ut at den kunne finansiere møtet med å invitere FNL til den årlige kongressen til FNSU (Forbundet Nordisk Sosialdemokratisk Ungdom) som AUF skulle arrangere i Oslo i august 1969. Møtet førte til at Vietnambevegelsen tok på seg ansvaret for å etablere et informasjonskontor i Oslo. Det ble en krevende sak for Vietnambevegelsen, og som en av medlemsorganisasjonene ble AUF trukket sterkt inn i det praktiske arbeidet. Vietnameserne fikk faktisk låne kontorplass fra AUF fram til de fikk eget kontor i 1971.⁵²

AUF ble også tungt involvert i arbeidet bak den andre sesjonen av Den internasjonale granskingskommisjon om krigsforbrytelser (det såkalte Vietnam-

I januar 1973 samlet arbeiderbevegelsen seg til den største demonstrasjonen mot Vietnamkrigen noensinne. Oslo Faglige Samorganisasjon sto som arrangør, og LOs formann Tor Aspen-gren holdt hovedappellen foran ca 7500 mennesker.

tribunalet) som Vietnambevegelsen arrangerte i Oslo i juni 1971. Med unntak av beslutningen om å tildele Nobels fredspris til Henry Kissinger (og Le Duc Tho) i desember 1973, påkalte Vietnam-tribunalet størst internasjonal oppmerksomhet av det som skjedde i Norge i forbindelse med Vietnamkrigen. Uten de mange frivillige fra AUF ville en ikke ha maktet å gjennomføre arrangementet. AUF skaffet arbeidskraft både før, under og etter sesjonen og stilte også sine lokaler til disposisjon i juni for kommisjonens svenske sekretariat.⁵³ Arbeidsutvalget i Vietnambevegelsen oppsummerte arrangementet slik:

Tribunalet ga oss på den ene siden en meget god PR og hele spørsmålet om USAs krig-

føring ble sterkt aktualisert og utdypet i den norske opinion. På den andre siden greide Vietnambevegelsen for første gang i stor skala å opptre som en aktivistisk organisasjon, noe vi lenge har savnet. Over 250 personer var i kortere og lengre tid aktivisert med et utall av praktiske og organisatoriske oppgaver. Disse kom fra AUF, KU og til en viss grad SF, samtidig som det var med en rekke ungdommer fra fagbevegelsen og andre uten politiske tilknytning.»⁵⁴ [min utheving]

Heller ikke på dette feltet er det vanskelig å se hvordan voksne aktører med forankring i 'the establishment', for eksempel byråkrater fra Utenriksdepartementet, etablerte politikere og utenriks eksperter ville trenge AUF'erne mer i bakgrunnen etter hvert som bevegelsen lyktes i å skaffe vietnameserne audiens hos de norske styresmaktene. Over-

gangen fra et uoffisielt informasjonskontor til en vietnamesisk ambassade som seg hør og bør, vitner om en høy grad av institusjonalisering av forholdet mellom Vietnam og Norge.

Mot enhet i vietnamarbeidet og institusjonalisert solidaritet

Mot slutten av Vietnamkrigen tok Vietnambevegelsen til å endre karakter. Ledelsen samarbeidet nå ofte med Solkom og fikk dermed preg av å være en mer aktivistisk organisasjon enn hva som var tilfellet de to første åra. I november 1970 klarte de to organisasjonene for første gang å samarbeide om en aksjon, og i åra 1971-73 ble det arrangert flere relativt store felles demonstrasjoner i Oslo.⁵⁵ Som nevnt innledningsvis fant det sted 19. januar 1973, i forbindelse med innsettingen av Nixon i Det hvite hus, den største norske mønstringa mot Vietnamkrigen.⁵⁶ Her var det Oslo Samorg som formelt arrangerte demonstrasjonen, men initiativet og arbeidsinnsatsen kom fra Vietnambevegelsen og Solkom.

Forholdet mellom de to organisasjonene ble bedre på grunn av to forhold. Det ene gjaldt et linjeskifte i Solkom bort fra en ukamuflert maoisme som hadde størst appell til revolusjonær ungdom på veg inn i ml-bevegelsen, til en enhetspolitikk.⁵⁷ Enhetsprinsippet innebar at Solkom nå ønsket å få mobilisert flest mulig under en brei politisk plattform i en felles front (enhetsfront). Hovedparolen ble «USA UT AV INDO-KINA!». Vietnambevegelsen hadde på sin side ikke noe i mot å få større kontakt med ungdomsaksjonistene for å mobilisere til demonstrasjoner og mø-

ter. Vietnambevegelsen sleit nemlig med å få oppslutning om sine egne aksjoner.⁵⁸ Det virker som om samkvemmet med Solkom i slutfasen av krigen kan ha stimulert AUFs vaktbikkjefunksjon og førte til en viss politisk tilnærming mellom de to organisasjonene. I slutfasen av krigen ble Vietnambevegelsen enig med Solkom om å kreve at Norge skulle anerkjenne PRR (dette var også AUFs linje). Dermed kom bevegelsen på kant med Arbeiderpartiets egen utenriksminister Knut Frydenlund. Han ønsket å vente til kamphandlingene opphørte før Norge endret det diplomatiske forholdet til Sør-Vietnam.⁵⁹ Men det var aldri egentlig tale om organisatorisk sammenslutning i vietnamarbeidet, noe som AUF var sterkt i mot.⁶⁰

Etter krigen fortsatte AUF med å jobbe for Vietnams sak gjennom Vietnambevegelsen som ble skapt om til et vennskapssamband. AUFs mangeårige representant i Vietnambevegelsens arbeidsutvalg, Ragnar Nordgreen, satt i AUFs sentralstyre i 1976. Her var han med og reiste i forbindelse med 1. mai krav om at Vietnam skulle bli et hovedsamarbeidsland for NORAD.⁶¹ Også for ungdom som ble med i AUF etter Vietnamkrigen var slutt, kom Vietnam-saka til å bli en viktig del av deres politiske identitet. I 1970 kom nasjonalsangen til FNL, «Gai phong», med i sangheftet *AUF synger*, og det ble sunget om 'Ho Chi Minh by' på sommerleiren til AUF i alle fall langt ute på 70-tallet.⁶² Som et politisk prosjekt for 68'erne i AUF fikk Vietnam også en forlengelse på den måten at noen av dem som hadde jobbet for Vietnams sak under krigen, fikk arbeide videre med den. Bjørn Tore Go-

dal, som i flere år hadde verv i Vietnambevegelsen, ble utredningssekretær for Arbeiderpartiet fra 1972-80 hvor han jobbet bl.a. med internasjonale spørsmål.⁶³ Olav Terje Berge, kjent bl.a. fra AUFs vietnamarbeid i studentmiljøet ved Universitetet i Bergen, ble til og med tilsatt som NORADs stedlige representant i Vietnam 1980-82.⁶⁴ Disse tidligere AUFerne fikk være med å institusjonalisere det de og hele venstrefløyen hadde jobbet for i protestbevegelsen mot USAs krigføring, nemlig solidaritet med Vietnam.

Konklusjoner

Det kan ikke være tvil om at AUF'ere spilte en svært viktig rolle i protesten mot Vietnamkrigen. I forhold til andre aktører i protesten var AUFs strategi preget av en dualisme hvor Arbeiderpartiets ungdom skulle få lov til å gløde for saka, men ikke i en slik grad at de brente bruene til arbeiderbevegelsens maktbastioner hvor en kunne oppnå noe politisk med protesten. AUF'ere kunne gå i bresjen for en harmdirrende kritikk av regjeringens tafatthet, for så seinere nærmest å skamrose partiets utenrikspolitiske linje. Siden AUF stundom fikk slippe inn i maktens korridorer, hadde AUF mulighet til å utøve innflytelse i norsk politikk som ingen av de andre, ungdommelige aktørene i protestbevegelsen hadde.

Likevel viste det seg at nærheten til maktens sentrum var et tveegget sverd for Arbeiderpartiets ungdomsfylking når det gjaldt Vietnam-spørsmålet. AUF ville ikke og kunne heller ikke som de andre ungdomsorganisasjonene uten videre kritisere arbeiderpartiregjeringa i

begynnelsen av protesten i 1965. Etter at en borgerlig koalisjonsregjering tok over etter valget i 1965, ble det lettere etter hvert for sentralledelsen i AUF å følge i fotfarene til Oslo d-lag som fra begynnelsen av hadde spilt en aktiv rolle i den norske Vietnam-protesten. Men det tok tid før ledelsen i Arbeiderpartiet og fagbevegelsen endret standpunkt, og med mektige motstandere som Halvard Lange og Haakon Lie var det gitt at Vietnam-spørsmålet ville komme til å skape en opprivende strid i partiet. Det gikk først og fremst utover forholdet mellom ungdommen og resten av arbeiderbevegelsen. Reiulf Steen opplevde generasjonskløfta slik: «For så stor var avstanden i alder, erfaringsbakgrunn, holdninger og oppfatninger at det simpelthen ikke var mulig å integrere de to generasjonene i et felles lederskap.»⁶⁵ Motsetningene kulminerte på landsmøtet i 1967 som ble det mest dramatiske landsmøtet i partiets historie i etterkrigstida. DNAs holdning til Vietnamkrigen utgjorde ett av spenningsmomentene. Trass i den radikale Vietnam-resolusjon på landsmøtet fortsatte Vietnamkrigen å være en sak der ungdommen og venstrefløyen måtte trekke en noe motvillig arbeiderbevegelse med seg videre i solidaritetsarbeidet.

Gjennom sitt breie og ressurssterke nettverk bidro AUF til å institusjonalisere Vietnam-protesten. Dermed fikk målsettingene om å påvirke USA til å trekke seg ut av Indokina og få Norge til å støtte FNL større sjanser for å kunne bli virkeliggjort. Sett i lengre perspektiv spilte AUFs solidaritetsarbeid for Vietnam en rolle i hamskiftet i norsk utenrikspolitikk i 70-åra. Nord-sør dimensjonen ble en grunnpilar i of-

fisiell norsk utenrikspolitikk som etter hvert fikk en rød bunnfarge.⁶⁶ Men prisen for å øve innflytelse måtte AUF betale i tapt prestisje i det ungdomspolitiske miljøet som igjen førte til svakere rekruttering. Etter å ha gått på et nederlag i den indre maktkampen i Solidaritetskomiteen i november 1967, ble AUF som ungdomsorganisasjon langt mindre synlig i de aktivistiske miljøene rundt demonstrasjonene og ved utdanningsinstitusjonene. Heller ikke i sitt eget revir klarte AUF alltid å markere seg så sterkt. I det sosialdemokratiske solidaritetsarbeidet opplevde Fylkingen nemlig stundom å måtte spille annenfilolin ved sida av DNA eller fagbevegelsen. Således mistet Fylkingen noe av sin tiltrekningskraft overfor de 'aksjonsglade' ungdommene fra 68-generasjonen. Da Arbeiderpartiet igjen viste seg å være i utakt med store ungdomsgrupper i og utenfor AUF i både NATO-spørsmålet og EF-saka, ble denne effekten ytterligere forsterket. Sett ut fra den relativt svake oppslutningen om sosialdemokratene i dagens Norge, er en fristet til å stille spørsmålet om ikke den rolla som AUF spilte i Vietnam-protesten satte spor etter seg som fremdeles er til å føle på lenge etter slutten på Vietnamkrigen.

Noter

Jeg vil gjerne takke Terje Halvorsen og Jørn Magdahl for kommentarene til en tidligere versjon.

1 Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (AAB), AUF i Oslo, boks 6, Styreprotokollen for Oslo d-lag, 21. mars 1966. Samtale med Bjørn Skogstad Aamo, 24. februar 1999.

2 Aftenposten, 2. januar 1973.

3 Jfr. ordskiftet vinteren 1998 mellom daværende sjefredaktør i Dagbladet Harald Stanghelle og professor Edgeir Benum. Dagbladet 5. og 9. mars 1998.

4 I begynnelsen av 50-åra kritiserte AUF utenriksminister Halvard Langes støtte til en NATO-resolusjon som støttet opp om franskmennenes krigføring i Indokina. Bjørn Øyvind Eng, «Øst-vest konflikt eller uavhengighetskamp? Indokinakrigen reflekteres i norsk politikk 1952-54», hovedfag i historie, Universitetet i Oslo, våren 1976.

5 For åra 1965-67 bygger jeg vesentlig på Asle Sveen, «Vietnamspørsmålet og Arbeiderpartiet 1965-67», hovedoppgave i historie, Universitetet i Oslo, høsten 1972. Oslo d-lags uttalelse fra Arbeiderbladet, 10. mars 1965.

6 Ca. 800 deltakere ifølge Pax magasin, nr. 3-april 1965; 500-600 ifølge Arbeiderbladet, 12. mars 1965.

7 Jeg bygger her også på Oddbjørn Melle, «Frå kommunistisk aggresjon til nasjonal kamp - Vietnam-debatten i norsk politikk 1964-68», hovedoppgave i historie, Universitetet i Bergen, våren 1973, spesielt kap. III og IV.

8 Se Jostein Nyhamar, *Arbeiderbevegelsens historie*, bd. 6, Tiden forlag, Oslo 1990, s.87-111.

9 Frode Liland, «De som elsket Amerika - Kollektive forestillinger om Amerika i Norge 1945-49», hovedoppgave i historie, Universitetet i Oslo, høsten 1992.

10 For eksempel Haakon Lie, *...slik jeg ser det*, Tiden norsk forlag, Oslo 1975, s.333ff.

11 Pax magasin nr. 6, august 1965. Temaet var i dette nummeret «Utenrikspolitikk og valget» og Fritt Slag 5/64, «Bedre kontakt med utenriks-ledelsen».

12 Reulf Steen, *Der hjertet banker*, Tiden norsk forlag, Oslo 1986, s.108-111.

13 Samtale med Bjørn Skogstad Aamo i Sveen. Samtaler med Jon Ivar Nålsund, 19. september 2002 og Gudmund Hernes, 30. desember 2002.

14 Dette synet har Nyhamar 1990.

15 Arbeiderbladet, 24. august 1965.

- 16 United States National Archives, Central Foreign Policy Files, Sub-numeric, 1964-66, Norway, box 2534, airgram Oslo Washington, 5. september 1965 «Trade Unions and Oslo Labor Party Play Politics with Viet-Nam Issue» og box 2535, airgram Oslo Washington, 23. september 1965, «New Vietnam Protest Group Gets Some Labor Support».
- 17 FMK hadde 930 betalende medlemmer i 1965, mens det var sunket til 578 i 1968. Riksarkivet (RA), FMK arkiv, boks 47, Landsmøtereferat 21-22. august 1965 og boks 48, Landsmøte - Årsberetning, 30-31. august 1969
- 18 Arbeiderbladet, 24. august 1965.
- 19 RA, FMK arkiv, boks 47, referat fra styremøtene september t.o.m. desember 1965.
- 20 Samtale med Jon Ivar Nålsund, 19. september 2002. Om motsetningene innad i AUF, se Arne Kielland, «Opposisjon - to parti i ett? - Et statsvitenskapelig deltakerstudium av landsmøtet i AUF i 1967», upubl. notat, 1967.
- 21 AAB, Sentralstyreprotokollen, 1. desember 1965.
- 22 Samtale med Bjørn Skogstad Aamo, 24. februar 1999.
- 23 Se Nyhamar op.cit.
- 24 AAB, Landsmøteprotokoll for DNA, 1967 s.225.
- 25 Kielland, op.cit., s.17.
- 26 RA, FMK arkiv, Protokoll for sentralstyret i FMK, 16. februar og 22. mars 1967.
- 27 PA, Solkom 1967, brev sendt ut fra Solidaritetskomiteén til noen potensielle støttespillere, bl.a. AUF, 16. januar 1967 og oppropet til Solidaritetsfondet, udaterte, men svært sannsynlig fra medio april. Også Arbeiderbladet, 18. april 1967.
- 28 PA, Solkom 1967, Styreprotokoll for Solkom, 14. november 1967.
- 29 Arbeiderbladet, 8. april 1967.
- 30 Aftenposten (a), 5. juni 1967.
- 31 Arbeiderbladet, 2. mai 1967.
- 32 Ibid., Dagbladet og VG, 2. mai 1967
- 33 PA, Solkom 1967, Landsmøteprotokoll, Solkom 12-13. november 1967.
- 34 PA, Solkom 1966, Styreprotokoll for Solidaritetskomiteén, 1966.
- 35 Samtaler med tidligere aktivister viser at mange av dem hadde forankring i skolemiljøet, for eksempel Bryn-Hellerud SUF. Samtale med Jorunn Gulbrandsen 10. juni 1999, Arild Johannessen 11. mars 1999 og Tron Øgrim 25. april 2001.
- 36 Splittelsen på landsmøtet i november 1967 er et komplisert fenomen hvor politiske og organisatoriske årsaker, så vel som personstrid, spilte inn. Her er det ikke plass til å gi en fullgod framstilling av landsmøtet. Jeg viser til Pål Steigan som gir uttrykk i memoarene sine for en annen oppfatning enn min. (*På den himmelske freds plass - om ml-bevegelsen i Norge*, Aschehoug, Oslo 1985, s.77-81). Tron Øgrim har, på den andre sida, uttalt at det var et kupp som fant sted på landsmøtet. Men kuppet var, etter Øgrims syn, nødvendig og rettferdig. Samtale med Tron Øgrim, 25. april 2001.
- 37 Arbeiderbladet, 13. november 1967.
- 38 AAB, AUF i Oslo, boks 62, Kontakt (AUFs interne medlemsblad), nr. 10 desember 1966.
- 39 Se Torstein Hjøllum, «Opprøret mot de etablerte partiene og ml-bevegelsens framvekst» i Terje Tvedt (red.), *ml - en bok om maoismen i Norge*, Ad Notam, Oslo 1989.
- 40 AAB, AUF i Oslo, boks 60 (brosjyrer og materiell), "Vietnamaksjonen 10-15. november 1969», fra formann Hans Raastad til AUF-laga, 10. oktober 1969.
- 41 Landsmøtet i Solkom 8.-9. juni kom med en uttalelse som fordømte Vietnambevegelsens solidaritetsarbeid som «tannløs og ufarlig for USA-imperialismen». PA, Solkom 1968, FNL i Norge (Solkom sine interne bulletin) 1/68, s.11.
- 42 AAB, Vietnambevegelsens arkiv, Serie D, boks 0001 Oppropet til Vietnambevegelsen, 8. januar 1968.
- 43 AAB, Protokoll til sentralstyret i AUF, 22. januar 1969.
- 44 AAB, AUF arkiv, boks 207, Sentralstyreprotokollen, 27. februar 1970,
- 45 Friheten 47/74 og udatert skriv fra Vietnambevegelsen «En skole for Vietnam», AAB, Arne Kokkvolls private arkiv (uordnet), 1974.

- 46 AAB, Vietnambevegelsens arkiv, Serie A, boks 0001 og Arne Kokkvolls private arkiv, årsberetningene for Vietnambevegelsen.
- 47 Tallet er basert på "Beretningen til Solidaritetskomiteen 1965-67, og årsberetningene til Vietnambevegelsen 1968-75.
- 48 AAB, Sentralstyreprotokollen (AUF), 15. april 1971 og Beretning for AUF, 1971-72.
- 49 Samtale med Hauge, 4. mars 1999.
- 50 Det ble skrevet en rapport fra reisa. Thorvald Stoltenberg og Reiulf Steen, «Inntrykk fra Sør-Øst Asia, juni-juli 1970», juli 1970.
- 51 AAB, Arne Kokkvolls private arkiv 1969, protokollen til Arbeidsutvalget i Vietnambevegelsen, 13. og 20. august 1969.
- 52 AAB, Beretningene for AUF 1969-72.
- 53 AAB, AUFs arkiv, boks 230, protokollen til Arbeidsutvalget for Vietnambevegelsen, 25. mai 1971.
- 54 AAB, Vietnambevegelsens arkiv, Serie A, boks 0001, Beretning for 1971, s.4.
- 55 AAB, Vietnambevegelsens og Arne Kokkvolls private arkiv, årsberetninger for Vietnambevegelsen 1971-75.
- 56 For Vietnam, nr. 2, 1973.
- 57 PA, Solkom 1971, «Felles uttalelse Solkom/SUF(m-l)» i FNL i Norge, nr. 4 1971, s.12-13.
- 58 Dagbladet, 22. mai 1970.
- 59 Denne episoden er skildret i Jostein Nyhamar, *Med rødt blekk*, Tiden norsk forlag, Oslo 1992, s.125-32.
- 60 Sentralstyret i AUF vedtok i 1971 at det ikke ønsket å innlede noe samarbeid med Solkom. AAB, Sentralstyreprotokollen (AUF), 18. mai 1971 og AAB, AUF arkiv, boks 275, Styreprotokollen til Vietnambevegelsen, 25. mai og 12. juni, 1975.
- 61 AAB, Sentralstyreprotokollen (AUF), 28. april 1976.
- 62 Samtale med Kirsti Huserbråten, 10. desember 2002.
- 63 *Norsk biografisk leksikon*, bd. 3, Kunnskapsforlaget, Oslo 2002, s.324-25.
- 64 Samtale med Olav Terje Bergo 8/6-99. Se også Rune Solnørdal, «Norges bistand til Vietnam 1970-1982 med vekt på fiskerinnæringen», hovedfag i historie, Universitetet i Oslo, våren 2001.
- 65 Steen, op.cit., s. 114.
- 66 Se Rolf Tamnes, *Norsk utenrikspolitikk historie*, bd. 6, Oljealder 1965-1995, Universitetsforlaget, Oslo 1997, Del IV.